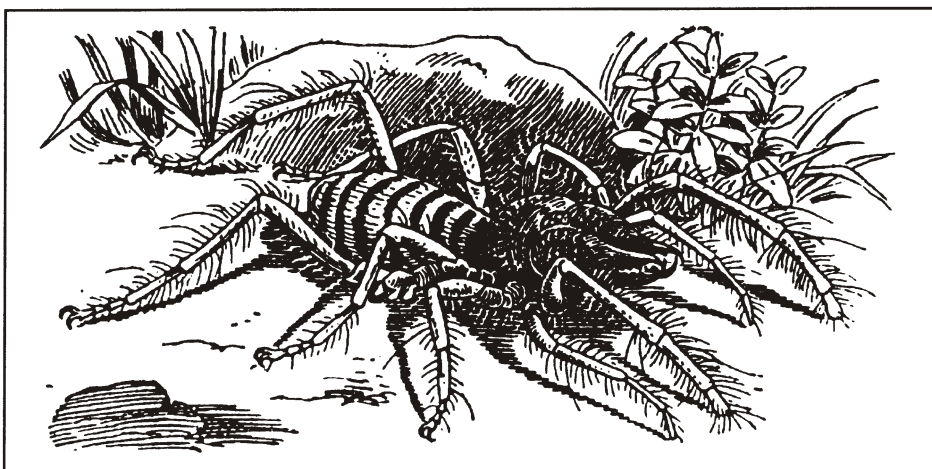

PAVOUK

Zpravodaj Arachnologické sekce České společnosti entomologické
Číslo 3 prosinec 1995

13. Mezinárodní arachnologický kongres

Kongres se konal ve dnech 3.–8. září 1995 v Ženevě. V celkovém počtu asi dvou set účastníků tvořilo naši společnou výpravu šest vědeckých pracovníků: Prof. J. Buchar, Dr. Z. Krumpálová, Dr. P. Gajdoš, Dr. J. Král, Mgr. S. Pekár a Dr. V. Růžička.

Město Ženeva leží v dolním cípu Ženevského jezera (Lac Léman) a jeho symbolem je mnoho desítek metrů vysoký vodotrysk na jezeře. Masivní architektura středu města je oživena velkými plochami parků, četnými staletými soliterními stromy i hustou zelení na balkonech a střeších domů. Obzor města tvoří kolem dokola hory. Střešní exkurze nás zavedla na hřebeny Švýcarské jury; bohužel, masiv Mont Blanc byl zahalen v mracích. Veškeré akce a přednášky kongresu se konaly v Přírodovědném muzeu. Charakteristickým rysem prezentovaných příspěvků bylo precizní statistické vyhodnocení získaných experimentálních dat a vysoká úroveň dokumentace – ať již fotografií pořízených skanovacím mikroskopem, či barevných diapozitivů z volné přírody.

T. Kronstedt předvedl jak filmový, tak působivý zvukový záznam námluv u druhu *Hygrolycosa rubrofasciata* – nejen sameček, ale i samička při nich bubnují zadečkem o podklad.

B. Condé obohatil svou přednášku o nádhernou kresbu štírenky v jejím přirozeném postoji.

K. Thaler přednesl velmi názornou přednášku o arкто-alpínských druzích arachnofauny Alp – na diapozitivech vždy ukázal charakter určitého výškového stupně a pak pavouky, kteří toto pásmo obývají.

J. Haupt předvedl videozáznam o budování úkrytů, lovu i o zásnubách druhů podřádu Liphistiomorphae.

G. Hormiga a J. Coddington dokládají názor, že pohlavní dimorfismus u druhů rodu *Nephila* (Tetragnathidae) není případem trpasličích samečků, ale naopak případem gigantismu samiček.

K. Follner a A. Klarenberg pozorovali, že mláďata druhu *Argiope bruennichi* si nikdy nestaví pavučiny v blízkosti kokonu, ze kterého vylezou, nýbrž staví svou první síť až poté, co absolvují svůj první let na pavučinovém vlákně. Let tak představuje (přinejmenším v jižním Německu) pevnou součást životního cyklu tohoto nápadného pavouka.

U. Simon přednesl výsledky svých studií pavouků na kmenech borovic, od země až do výše 20 m. Vysoko v korunách stromů zjistil převážně zástupce čeledi Philodromidae.

Pavouky na starých dubech se zabýval S. Koponen. Zjistil, že některé druhy se vyskytují spíše na horizontálních větvích (*Moebelia penicillata*), zatímco jiné spíše na vertikálně orientovaném kmeni (*Drapetisca socialis*).

P. Selden nám ukázal na diapozitivech poslední nálezy fosilních pavoukoců, zatímco jeho mladší kolega J. Dunlop přednesl svůj názor na některé starší taxony fosilních

pavoukovců. Trigonotarbida jsou synonymem skupiny Anthracomartida, Kustarachnida jsou mylně interpretovanými sekáči.

R. Foelix pečlivě fotograficky dokumentoval skutečnost, že běžníci zanechávají svou kořist prakticky neporušenou. Poté co ustanou pohyby kořisti, která je napoprvé kousnuta kdekoliv, pavouk vytáhne drápky chelicer a znovu se zakousne většinou do hlavy, pak do hrudi a do zadečku. Vzniklými mikroskopickými otvůrkami pak dlouhé hodiny vpouští trávící šťávy a vysává natrávené tkáně kořisti.

K. Schütt si položila otázku: Proč se *Drapetisca socialis* jmenuje „sociální“? Toto jméno dal druhu Sundevall zřejmě proto, že se v pozdním létě a na podzim nacházejí někdy při bážích kmenů, zvláště dubů, velké skupiny jedinců. Jenže tyto skupiny vytváří *Drapetisca* pouze když dospějí samci. Tendence ke shromažďování v tomto období tedy nemá nic společného se socialitou, ale pouze s rozmnožovacím pudem.

P. Lehtinen se zabýval studiem původu pavouků Polynésie. Endemické druhy představují 62 % všech druhů a jsou dnes soustředěny v horských oblastech ostrovů.

B. Baehr a R. Jocqué studovali evoluci druhů australského rodu *Asteron* (Zodariidae), který, ač popsán v roce 1991, zahrnuje dnes kolem jednoho sta druhů. Došli k závěru, že část druhů se vyvinula na izolovaném kontinentu (archaické formy žijí dnes v jižním Queenslandu a ve státě Victoria), zatímco některé druhy tropů severní části Austrálie představují imigranty po kontinentálním mostu během pleistocénu.

A. Leroy nás fascinovala barevnými diapositivy křížáka, který vypadá úplně přesně jako zelený ostnitý plod kaštanu.

Součástí jednání kongresu byla i schůze Evropské arachnologické společnosti. Bylo nám naposled poděkováno za organizaci loňského kolokvia a za promptní vydání sborníku prací z tohoto kolokvia, který jsme do Ženevy přivezli. Dr. Žabka nás všechny pozval k účasti na 16. Evropském arachnologickém kolokviu, které se bude konat příští rok v Polsku. Bylo oznámeno, že 17. Evropské arachnologické kolokvium se bude konat spolu se sjezdem Britské arachnologické společnosti v Exeteru.

Z jednání schůze členů CIDA vzešel nový prezident, jímž je Prof. Norman Platnick. O místě konání dalšího mezinárodního kongresu zatím rozhodnuto nebylo, v úvahu snad přicházejí Čína, Egypt či USA.

16. Evropské arachnologické kolokvium

16. Evropské arachnologické kolokvium se bude konat ve dnech 8.–13. července 1996 v Polsku, ve městě Siedlce, které leží 100 km východně od Varšavy. Preferovanými obory v rámci arachnologie budou: ekologie a biodiverzita, chování, taxonomie a evoluce, biogeografie a nové techniky výzkumu. Jednodenní exkurze bude namířena do Bialowiežského pralesa, bude organizován program pro doprovázející osoby, budou nabídnuty i postkongresové exkurze. Organizátorem kolokvia je Dr. Marek Žabka, jemuž zašlete v případě předběžného zájmu svou přihlášku (Department of Zoology WSRP, 08110 Siedlce, Polsko).

Arachnologická exkurze 1996

Exkurze se bude konat od úterý 28. května do neděle 2. června 1996 na území jihovýchodní Moravy. Trvalá základna bude zřejmě umístěna ve Strážnici. Pro nadšence je možné zajistit po předchozí dohodě nocleh již od neděle. Sběr je plánován v těchto oblastech: Vizovické vrchy, Chřiby, Ždánický les, podhůří Bílých Karpat, váté pisky a lužní lesy v údolí řeky Moravy.

Svůj zájem o účast sdělte co nejdříve organizátoru akce Dr. Bezděčkovi.

Arachnologické společnosti světa a jejich publikace

Centre International de Documentation Arachnologique (CIDA) slouží arachnologům celého světa. Každoročně vydává soupis publikovaných prací *Liste des Travaux arachnologiques* a zpravodaj *Arachnologia*. CIDA organizuje každé tři roky světový arachnologický kongres, při jehož příležitosti je vydáván i adresář *Annuaire des Arachnologistes mondiaux*. Poslední publikací je *Catalogue des collections Arachnologiques mondiales*.

Původně francouzská, po změně statutu celoevropsky rozvíjí svou činnost **Société Européenne d'Arachnologie**, která pořádá evropská arachnologická kolokvia vždy ve dvou letech mezi mezinárodními kongresy. Společnost vydává *Bulletin de la Société européenne d'Arachnologie*. **British Arachnological Society** se zformovala ze dvou menších arachnologických skupin v roce 1969. Vydává jednak časopis *Bulletin of the British Arachnological Society*, jednak zpravodaj *Newsletter of the British Arachnological Society*. **The British Tarantula Society** vydává zpravodaj *Journal of the British Tarantula Society*. **Tarantula Club Nederland** pracuje v Holandsku, polští kolegové jsou sdružení v **Arachnological section of the Polish Zoological Society**. Naše **Arachnologická sekce České společnosti entomologické** byla založena v roce 1994, vydáváme zpravodaj *Pavouk*. Po našem oddělení rozvíjí dále svou činnost **Arachnologická sekce Slovenské entomologické společnosti** (zal. 1974). V Německu pracují v současnosti tři arachnologické společnosti: **Süddeutsche Arachnologische Arbeitsgemeinschaft (SARA)**, **Nordostdeutsche Arachnologische Arbeitsgemeinschaft (NORAA)** a **Nordwestdeutsche Arachnologische Arbeitsgemeinschaft (NOWARA)**. Tyto společnosti vydávají časopis *Arachnologische Mitteilungen*. J. Wunderlich vydává ve svém vydavatelství knižní publikace *Beiträge zur Araneologie*. Dr. G. Schmidt rediguje časopis *Arachnologischer Anzeiger*. D. Weickmann rediguje od r. 1995 časopis *Latrodecta*. **Arachnologia belgica (ARABEL)** (zal. 1986) vydává *Nwsbr. Belg. Arachnol. Ver. Pénélope* je francouzský magazín popularizující arachnologii. Ve Francii je vydáván časopis *Revue Arachnologique*.

The American Arachnological Society byla založena roku 1972 a vydává jednak časopis *Journal of Arachnology*, jednak zpravodaj *American Arachnology*. Ve Spojených státech amerických působí i další arachnologické skupiny, např. **Great Lakes**

Arachnological Society (zal. 1987), **The Arachnologist of the Southwest** (zal. 1968), **Northern California Spider Society** a **Peckham society** vydávající zpravodaj *Peckhamia*. **American Tarantula society** vydávala od roku 1978 do roku 1984 zpravodaj *Tarantula Times*. V roce 1992 se objevil nový zpravodaj *Forum of the American Tarantula Society*. Společnost **L' Association des Arachnologues du Québec** byla založena v roce 1992 a vydává časopis *Pirata*.

Oddělení experimentální zoologie při biologických ústavech v Montevideu vydává časopis *Aracnologia*.

Arachnological Society of Japan (zal. 1936), nejstarší arachnologická organizace, vydává časopisy *Acta Arachnologica* (anglicky) a *Atypus* (japonsky). Kromě toho pracuje v Japonsku šest lokálních organizací – Tokyo group, Niigata Group, Mie Group, Central Japan Group, Western Japan Group a Kyushu Group. **The China Society of Arachnology** počala v roce 1992 vydávat časopis *Acta Arachnologica Sinica*. Korejský arachnologický ústav vydává od roku 1985 časopis *Korean Arachnology*.

Členové **Arachnological section of the Entomological Society of the USSR** byli iniciátory vydávání časopisu *Arthropoda selecta*, kde jsou pravidelně publikovány i jejich arachnologické práce.

Od roku 1987 je vydáván v Egyptě časopis *Serket*. **The Spider Club of Southern Africa** vydává od roku 1976 *The Spider Club News*. **Research Group for the Study of African Arachnids** byla ustanovena roku 1986 a vydává zpravodaj *RGSAA Newsletter*.

Australasian Arachnological Society vydává zpravodaj *Australasian Arachnology*.

V roce 1990 se objevil časopis *Arachnides - Bulletin du Groupe d'Etude des Arachnides*. V téže roce jsme zaznamenali časopis *Vereinszeitung der Vogelspinnenfreunde*. V roce 1991 se objevil ještě časopis *Heptatela*.

(Tento přehled je sestaven na základě článku J. C. Cokendolpha [Arachnological Publications and Societies of the World. *Amer. Arachnol.*, 38: 10–12.] a informací obsažených v publikacích CIDA).

Arachnid

E-mailové diskusní forum Arachnid je určeno k diskusi o pavoucích, štírech a dalších pavoukovcích. Středem zájmu je chov a rozmnožování sklípkanů a štirů. Organizátorem akce je Edward H. Welbon. Přihlásit se lze na adrese:

majordomo@bga.com

Obdobnou diskusi se zaměřením na tvorbu arachnologických databází a diskusi o arachnologických problémech organizuje H. Vanyutven. Přihlásit se lze na adrese:

majordomo@uhsia.ac.be

První dvě řádky textu musí být:

v prvním případě: subscribe arachnid
end

ve druhém případě: subscribe arachnology
end

Nové knihy

Roberts M. J. 1995: Spiders of Britain & Northern Europe. Collins Field Guide, 383 s.

V knize rozměrů 13x20x3 cm naleznete popisy 450 druhů pavouků, prakticky všech velkých druhů uvedené oblasti; vypuštěny jsou drobné druhy čeledi Linyphiidae. Autor využil kreseb ze své předchozí velké publikace a tak jsou popisy doprovázeny více než tisícem třemi sty kresbami genitálií a dalších důležitých taxonomických znaků. Tu knihu si nemusíte koupit, nenaleznete v ní oproti již publikovaným knihám vcelku nic nového. Ale nejspíš si ji koupíte, protože je krásná. Bonus pro již zkušeného arachnologa představuje 32 barevných tabulí s obrazy téměř 300 druhů na zmenšených verzích barevných tabulí třetího dílu „velkého Robertse“. Cena je £15. Knihu vydalo nakladatelství HarperCollins Publishers, Westerhill road, Bishopbriggs, Glasgow, Great Britain. ISBN 0 00 219981 5. V první řadě by šla zřejmě sehnat v britském knihkupectví Big Ben v Rybné ul. v Praze.

V originálech či kopiích byly získány některé starší arachnologické publikace:

Araignées et Scorpions de l'Ouest de la France: catalogue et cartographie provisoire des espèces. *Bull. Soc. sci. Bretagne*, 61 (1990), 302 s.

BAERT L., JOCQUÉ R. & MAELFAIT J. P. (eds.) 1986: Comptes rendus du IXème Colloque Européen d'Arachnologie. *Mém. Soc. r. belge Ent.* 33, 224 s.

BARRIENTOS J. A. (ed.) 1986: Actas X Congreso Internacional de Aracnologia. Barcelona, 428 s. (I) + 73 s. (II).

BARTH F. G. (ed.) 1985: Neurobiology of Arachnids. Springer-Verlag, 386 pp.

Comptes rendus du Xème Colloque Européen d'Arachnologie. *Bull. Soc. sci. Bretagne*, 59 (1988), 221 s.

ESKOV K. Y. 1994: Catalogue of the linyphiid spiders of northern Asia (Arachnida, Araneae, Linyphiidae). Pensoft Publishers, Sofia-Moscow, 144 s.

NENTWIG W. (ed.) 1987: Ecophysiology of Spiders. Springer-Verlag, 448 s.

POLIS G. A. 1989: The Biology of Scorpions. Stanford University Press, Stanford, California, 588 s.

Proceedings of the XII International Congress of Arachnology. *Memoirs of the Queensland Museum* 33, Brisbane 1993, s. 389–700.

SHEAR W. A. (ed.) 1986: Spiders. Webs, Behavior, and Evolution. Stanford University Press, Stanford, California, 493 s.

Taxonomy, Biology and Ecology of Araneae. Beiträge zum ESRC/ESF Workshop in Gartow. *Verh. naturwiss. Ver. Hamburg (NF)* 27, Hamburg 1984.

WEYGOLDT P. 1969: The biology of Pseudoscorpions. Harvard University Press, Cambridge, 145 s.

Wise D. H. 1993: Spiders in ecological webs. Cambridge University Press, 328 s.

Arachnologické semináře

V roce 1994 zorganizoval I. seminář Arachnologické sekce České společnosti entomologické Dr. A. Kůrka v Národním muzeu, dalších pět seminářů zorganizoval prof. J. Buchar na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy. V roce 1995 zorganizoval šest seminářů Prof. J. Buchar na Přírodovědecké fakultě. Dále jsou arabskými číslicemi číslovány semináře Arachnologické sekce ČSE, římskými číslicemi pak pokračuje číslování seminářů organizovaných Prof. J. Bucharem.

1. 14.1.1994 Rozšíření tyrfobiontního slíďáka *Pardosa sphagnicola* v Čechách a na Moravě s poznámkami k druhovému složení arachnocenóz našich rašelinišť (A. Kůrka).
2. (LI) 18.2.94 Filozofie české a slovenské arachnologie (J. Buchar).
Náměty posterů a referátů na 15. Arachnologické kolokvium v Č. Budějovicích.
3. (LII) 25.3.94 Stav příprav 15. Evropského arachnologického kolokvia (V. Růžička).
Prezentace příspěvků chystaných na letošní kolokvium.
4. (LIII) 27.5.94 Snovací aktivita pavouků druhu *Cyrtophora citricola* se zřetelem na evoluci pavoučích sítí a kleptobiózu (J. Hajer).
Informace o přípravách kolokvia (V. Růžička).
5. (LIV) 1.10.94 Celodenní seminář. Hodnocení průběhu 15. Evropského arachnologického kolokvia v Českých Budějovicích.
6. (LV) 18.11.94 Arachnologické videozáznamy (F. Kovařík, V. Růžička).
Principy spolupráce na Katalogu pavouků České republiky (J. Buchar).
7. (LVI) 13.1.95 K šíření druhu *Ostearius melanopygius* v Československu a ve střední Evropě (V. Růžička).
Koncepte Katalogu pavouků České republiky (V. Růžička).
8. (LVII) 3.3.95 Výzkum štírků v České republice (V. Ducháč).
Diskuse k vedení arachnologických sbírek (J. Buchar).
9. (LVIII) 5.5.95 Africká cesta (I. Chvátalová).
Novinky v karyologii pavouků (J. Král).
10. (LIX) 9.6.95 Organizační zajištění přípravy Katalogu pavouků České republiky (V. Růžička).
Příspěvek ke koncepci katalogu pavouků ČR (P. Kasal).
11. (LX) 13.10.95 Informace o 13. Mezinárodním arachnologickém kongresu v Ženevě (J. Buchar a kol.).
Porovnání arachnofauny dvou významných rašelinišť na Šumavě (J. Buchar).
12. (LXI) 8.12.95 Výsledky novodobého výzkumu arachnofauny Mohelna a síťové mapování (J. Buchar).

Nové publikace – fotografické atlasy

V posledních letech bylo vydáno několik arachnologických publikací obsahujících kvalitní fotografickou dokumentaci. V přehledu jsou uvedeny stručné charakteristiky těchto prací a dále pak jejich skladba.

1. Sauer F. & Wunderlich J. 1991: Die schönsten Spinnen Europas. Fauna-Verlag, Karlsfeld.

Pavouci celé Evropy, velmi výhodná cena – pouze 25 DM! Všechny ostatní uvedené publikace jsou prodávány zhruba za dvojnásobek.

2. Haupt J. & Haupt H. 1993: Insekten und Spinnentiere am Mittelmeer. Kosmos Naturführer. Franckh-Verlag, Stuttgart.

Pavoukovci představují pouze menší část publikace, jsou zde však pouze jihoevropské druhy včetně deseti druhů štírů.

3. Jones D. 1987: Der Kosmos-Spinnenführer. Mitteleuropäische Spinnen und Weberknechte. Kosmos Naturführer. Franckh-Verlag, Stuttgart.

Nejobsažnější práce, třetí vydání původně anglické publikace, pouze středoevropské druhy.

4. Bellmann H. 1994: Spinnen, Krebse, Tausendfüßler. Steinbachs Naturführer. Mosaik Verlag, München.

Nejnovější práce, zahrnuje i jihoevropské druhy a poměrně velký počet dalších členovců s výjimkou hmyzu.

Číslo publikace	1	2	3	4
Pavouci celkem	263	33	300	190
Salticidae	23	1	31	32
Thomisidae	34	2	32	15
Lycosidae	31	3	31	18
Argiopidae	43	8	37	29
Theridiidae	24	3	36	11
Linyphiidae	24	0	44	10
sekáči	8	1	21	13
ostatní Chelicerata	12	18	0	16
zástupci jiných řádů	0	270	0	127

PK

Pavouk. Zpravodaj Arachnologické sekce České společnosti entomologické. Číslo 3.

Vydává: Arachnologická sekce České společnosti entomologické.

Odpovědný redaktor: RNDr. Vlastimil Růžička, CSc.

Adresa redakce: Entomologický ústav AV ČR, Branišovská 31, 370 05 České Budějovice.

Zpracováno editorem WordPerfect, vytištěno písmem Times New Roman.

Titulní strana: Solifuga (Floericke K. 1921: Spinnen und Spinnenleben. Kosmos, Stuttgart).

Vychází nepravidelně. Toto číslo vychází v prosinci 1995.